

ANDRIY TANASIYCHUK

*PONTIFICIA PRAECEPTA DE CLERO
UXORATO ORIENTALI*
I FAKULTATYWNOŚĆ CELIBATU
W KATOLICKICH KOŚCIOŁACH WSCHODNICH

WSTĘP

Dnia 14 czerwca 2014 r. w oficjalnym biuletynie Stolicy Apostolskiej „Acta Apostolicae Sedis” opublikowano dokument Kongregacji Kościołów Wschodnich zatytułowany *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali*¹. Przynosi on istotnie zmiany w dyscyplinie dotyczącej kwestii dopuszczania żonatyh mężczyzn do przyjęcia sakramentu święceń w kościelnych strukturach administracyjnych utworzonych w diasporze, zrzeszających emigrantów będących wiernymi katolickich Kościołów wschodnich. Warto zwrócić uwagę, że chociaż przepisy Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich (KKKW) przewidują możliwość przyjęcia święceń diakonatu i prezbiteratu przez żonatyh mężczyzn, to jednak w kan. 785 § 3 czytamy, że oprócz wspomnianych przepisów, mogą także istnieć inne przepisy poszczególnych Kościołów *sui iuris* albo specjalne rozporządzenia Stolicy Apostolskiej, które mogą regulować powyższe kwestie. Dokument *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali* przypomina, że aktualnie prawie wszystkie katolickie Kościoły wschodnie dopuszczają żonatyh mężczyzn do święceń diakonatu i prezbiteratu, z wyjątkiem Kościoła syro-

ANDRIY TANASIYCHUK – prezbiter Eparchii Kołomyja–Czerniowce Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego, wykładowca na Wydziale Prawa Kanonicznego San Pio X w Wenecji; e-mail: o.a.tanasiychuk@gmail.com

¹ CONGREGATIO PRO ECCLESIIS ORIENTALIBUS, *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali*, 14.06.2014, AAS 106 (2014), s. 496-499.

malabarskiego i syromalankarskiego, których prawo partykularne wymaga od kandydatów do święceń zachowania celibatu². Ponadto obowiązek trwania w stanie bezżennym dotyczy Kościoła bułgarskiego i albańskiego *sui iuris* tradycji bizantyjskiej³.

1. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ ORAZ ICH OBOWIĄZYWALNOŚĆ

Z racji na to, iż poszczególne przepisy własne niektórych katolickich Kościołów wschodnich odnośnie do omawianej materii zostały ogłoszone po wejściu w życie KKKW (1991), należy uważać je za aktualnie obowiązujące. Tematyce duchownych żonatych poświęcone są różnorodne dokumenty Stolicy Apostolskiej, o których w dalszej części niniejszego opracowania.

Kwestia posługi kapłańskiej duchownych żonatych czy dopuszczania do święceń kandydatów pozostających w związku małżeńskim była chociażby przedmiotem zainteresowania watykańskich dykasterii jeszcze przed rokiem 1900 w kontekście emigracji wiernych grekokatolików z Galicji i Zakarpacia do Stanów Zjednoczonych i Kanady. Efektem powyższego faktu była publikacja, w dość krótkim odstępie czasowym, trzech dokumentów Stolicy Apostolskiej (1929-1930)⁴.

Wraz z wejściem w życie w 1991 r. nowego wschodniego prawa kościelnego, z jednej strony zostały uchylone wszystkie przepisy prawa powszechnego i partykularnego, które były sprzeczne z kanonami nowego kodeksu, a z

² Por. P. GEFAELL, *Il celibato sacerdotale nelle Chiese orientali: storia, presente, avvenire*, [w:] L. TOUZE, J.M. ARROYO (ed.), *Il celibato sacerdotale: teologia e vita. Atti del XIV Convegno Internazionale della Facoltà di Teologia, Pontificia Università della Santa Croce, Roma, 4-5 marzo 2010*, Roma 2012, s. 135-156. Autor podaje przykład dekretu Kościoła Syromalabarskiego: *Decree On Clerics*, 1/1/1999, art. 14 § 2, jaki był opublikowany w: F. ELUVATHINGAL (ed.), *Syro-malabar Church since the Eastern Code. Festschrift in Honour of Prof. Georg Nedungatt S.J., An Evaluation and Future Prospects. Particular Laws, Statutes, Decrees, Bibliography*, Mar Thoma Yogam, Roma 2002, s. 294. Później ten dekret został częścią prawa partykularnego tegoż Kościoła *sui iuris* – zob. *Particular Laws of the Syro-Malabar Church*, „Bulletin of the Syro-Malabar Major Archiepiscopal Church” 11 (2003), s. 1, art. 34 § 2.

³ Por. D. SALACHAS, K. NITKIEWICZ, *Rapporti interecclesiali tra cattolici orientali e latini: Sussidio canonico-pastorale*, Roma 2007, s. 47.

⁴ Zob. SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIAE ORIENTALI, Decreto *Cum data fuerit*, 1.03.1929, AAS 21 (1929), s. 152-159; SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIAE ORIENTALI, Decreto *Qua sollerti*, 23.12.1929, AAS 22 (1930), s. 99-105; SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIAE ORIENTALI, Decreto *Graeci-Rutheni*, 24.05.1930, AAS 22 (1930), s. 346-354.

drugiej – zostały utrzymane w mocy poprzednie przepisy prawa w przypadku, jeśli dane kwestie w nowym ustawodawstwie Kościoła katolickiego były uregulowane jedynie częściowo (kan. 6, 1 KKKW). W mocy pozostały zatem trzy dekrety Stolicy Apostolskiej, o których wspomina się również w dokumencie Kongregacji Kościołów Wschodnich z 14 czerwca 2014 r., a których podstawą są dekrety Kurii Rzymskiej z 1890 r. i 1913 r. odnoszące się do meritum⁵.

Dekrety Stolicy Apostolskiej z lat 1929-1930 zabraniały żonatym duchownym należącym do katolickich Kościołów wschodnich pełnienia posługi kapłańskiej na następujących terytoriach geograficznych: Ameryka Północna i Południowa, Kanada oraz Australia. Oprócz tego, jeden z dekretów stanowił, iż zarówno do seminariów duchownych, jak i do święceń mogą być przyjmowani oraz dopuszczani tylko i wyłącznie mężczyźni w stanie bezżennym. Negatywnym skutkiem tych rozporządzeń było przejście ponad 200 tysięcy wiernych grekokatolików o korzeniach galicyjskich i zakarpackich do Kościoła prawosławnego.

2. TERYTORIALNA I PERSONALNA OBOWIĄZYWALNOŚĆ DEKRETÓW Z LAT 1929-1930

Dekrety z lat 1929-1930, które obowiązywały ukraińskich grekokatolików na terytorium kontynentu amerykańskiego i w Australii – jak wskazano – nie tylko zachowały swoją moc prawną po wejściu w życie KKKW, ale także, wraz z upływem czasu, zostały zmodyfikowane. Następstwem owej „modyfikacji” było rozszerzenie ich mocy obowiązywania nie tylko na inne terytoria, o których wcześniej nie było mowy w dekretach, ale też na innych katolików wschodnich przebywających w diasporze.

Fakt, iż niemożliwe jest oficjalne potwierdzenie opisanego stanu rzeczy na podstawie AAS, skłania do odwołania się do opracowań naukowych autorstwa D. Salachasa, K. Nitkiewicza i A. Fleyfel. Pierwsi dwaj autorzy stwierdzają, że późniejsze rozporządzenia w tej kwestii, wydawane przez papieża, nie tylko potwierdzały moc prawną dekretów z lat 1929-1930, ale również poszerzały ich

⁵ Por. D. SALACHAS, K. NITKIEWICZ, *Chierici e ministro sacro nel Codice latino e orientale. Prospettive interecclesiali*, Città del Vaticano 2004, s. 344-345. Autorzy tego opracowania w przypisie 157 wskazują na istnieniu w przeszłości dyskusji między naukowcami na ten temat, która powstała po wejściu w życie KKKW. Dyskusja zakończyła się, gdy Kongregacja Kościołów Wschodnich potwierdziła obowiązywalność dokumentów wydanych w latach 1929-1930.

obowiązywanie na inne terytoria, które nie mieściły się w kategorii „regionów wschodnich”. Ponadto zabronione było wprowadzanie jakichkolwiek zmian w tej materii bez uprzedniej konsultacji z miejscowymi konferencjami biskupów oraz wymagana była zgoda Stolicy Apostolskiej⁶.

A. Fleyfel w artykule poświęconym obecności żonatych księży w Europie Zachodniej powołuje się na jeden z dokumentów Kongregacji Kościołów Wschodnich, który prawdopodobnie był odpowiedzią na zapytanie ordynariusza dla wiernych obrządków wschodnich we Francji. Autor artykułu ukazuje innowacje ustawodawcze w kontekście obecności żonatych kapłanów katolickich obrządku wschodniego w Europie Zachodniej. Kongregacja Kościołów Wschodnich dokumentem z 9 czerwca 1992 r. postanowiła nie tylko, aby nie wprowadzać zmian odnośnie do kwestii, które były przedmiotem dekretów z lat 1929-1930, ale nawet zobowiązała do ich przestrzegania na wszystkich terytoriach państw zachodnich oraz na terytoriach, na których dominuje tradycja Kościoła zachodniego. Fleyfel wskazuje również na inny, ważny wymiar tego dokumentu, a mianowicie, że decyzje podjęte przez Kongregację w dniu 9 lipca 1992 r., cieszyły się aprobatą ze strony Ojca świętego⁷.

Rozporządzenia z 1992 r. poszerzyły zatem zakres obowiązywania dekretów na inne terytoria oraz wszystkich wiernych obrządków wschodnich, którzy znajdowali się poza „regionami wschodnimi”.

3. TERMINY „REGION WSCHODNI”

I „TERYTORIA Z OBECNOŚCIĄ OBRZĄDKÓW WSCHODNICH”

Na szczególną uwagę zasługuje pojęcie „region wschodni” (*regione orientale*) i równoważne „tradycyjne terytorium wschodnie” (*territorio orientale tradizionale*), których używa dokument z 14 czerwca 2014 r. Czytamy w nim, że wyżej wspomniane dekrety z lat 1929-1930, nie zważywszy na fakt, iż konkretnie wskazywały zarówno podstawowy podmiot przepisów (grekokatolicy z Galicji oraz Zakarpacia), jak i miejsca ich przebywania (Ameryka Północna i Południowa oraz Australia), z czasem znalazły zastosowanie także na innych terytoriach, które nie należały do kategorii tradycyjnych terytoriów wschodnich.

⁶ Por. D. SALACHAS, K. NITKIEWICZ, *Rapporti interecclesiali tra cattolici orientali e latini: Sussidio canonico-pastorale*, Roma 2007, s. 47.

⁷ Por. A. FLEYFEL, *Quelques réflexions sur la présence en Occident de prêtres catholiques orientaux mariés*, „Istina 54” (2009), s. 421-422; P. GEFAELL, *Il celibato sacerdotale*, s. 143-144.

Jak zatem należy rozumieć pojęcie „region wschodni”? Odpowiedź na postawione pytanie możemy odnaleźć w „Anuario Pontificio”, który to rocznik przedstawia tło historyczne Kongregacji Kościołów Wschodnich, lub też na oficjalnej stronie internetowej Stolicy Apostolskiej. Analiza obu źródeł wskazuje, że termin „region wschodni” obejmuje terytorium Egiptu, Erytrei i Północnej Etiopii, Bułgarii, Cypru, Grecji, Iranu, Iraku, Libanu, Palestyny, Syrii, Jordanii oraz Turcji⁸. D. Salachas dodaje natomiast do powyższej listy Półwysep Synajski, Południową Albanię i Afganistan⁹. Nadanie przywołanym terytoriom statusu „regionów wschodnich” jest uprawnione, zgodnie z dawną tradycją, przez istnienie na tych terytoriach obrządków wschodnich¹⁰.

Warto zaznaczyć, że pojęcie „region wschodni” jest niejednoznaczne, co w konsekwencji prowadzi do postawienia niemałych, poniekąd retorycznych pytań. Uwzględniając chociażby przynależność Bułgarii do tzw. regionów wschodnich i fakt, iż chrześcijaństwo rozwinęło się tam w IX wieku, dlaczego nie możemy sklasyfikować również Ukrainy jako „regionu wschodniego”, która *de facto* przyjęła chrześcijaństwo w następnym stuleciu? Tego typu pytania pozostają ciągle otwarte i z pewnością mogłyby stać się przedmiotem kolejnych publikacji.

Badania naukowe potwierdzają, że oprócz tzw. regionów wschodnich, w praktyce kościelnej stosuje się inne pojęcie, a mianowicie „terytoria z obecnością obrządków wschodnich”¹¹. Zgodnie ze współczesnym, wschodnim ustawodawstwem chodzi o inne geograficzne terytoria, niewyliczone w powyższej liście państw wchodzących do grupy „regionów wschodnich”, gdzie liczebność katolików wschodnich jest dość znacząca w porównaniu z innymi chrześci-

⁸ Zob. *Anuario Pontificio* 2014, Città del Vaticano 2014, s. 1819.

⁹ Por. D. SALACHAS, *Congregazione per le Chiese Orientali*, [w:] P.V. PINTO (ed.), *Commento alla Pastor Bonus e alle norme sussidiarie della Curia Romana*, Città del Vaticano 2003, s. 81-82.

¹⁰ Por. M. MALVESTITI, *La Costituzione Apostolica "Pastor Bonus" e la Congregazione per le Chiese Orientali*, „*Iura Orientalia*” 10 (2014), s. 88.

¹¹ Por. D. SALACHAS, *Congregazione per le Chiese Orientali*, s. 82. Idąc za myślą autora, „terytoria obrządków wschodnich” są to terytoria, jakie nie są częścią „regionów wschodnich”, ale terytoriami, na których jest utworzona hierarchia katolickich Kościołów wschodnich. Oprócz tego autor odwołuje się do kan. 146 § 1 KKKW, pokazując jednocześnie inne znaczenie terminu: „terytoria obrządków wschodnich”, mianowicie jako te, na których Patriarcha albo Arcybiskup Większy mają prawo erygować prowincje, eparchie i egzarchaty. Otóż jeden termin, ale dwa tłumaczenia!? Według mojej opinii, trudno nazywać „terytoriami obrządków wschodnich” takie państwa, jak Węgry czy Słowacja, gdzie większość chrześcijan należy do Kościoła łacińskiego, natomiast wierni wschodni są mniejszością. Dlatego lepiej nazywać „terytoriami obrządków wschodnich” te terytoria, które spełniają kryteria kan. 146 § 1 KKKW.

janami, np. rzymskokatolikami, znajdującymi się na tym samym terytorium, jak np. na Ukrainie, oraz o terytoriach, na których Patriarcha albo Arcybiskup Większy posiada prawo do erygowania kościelnych prowincji, eparchii i egzarchatów (kan. 146 § 1 KKKW).

Do kategorii „terytoriów z obecnością obrządków wschodnich” nie można natomiast zaliczyć administracyjnych struktur kościelnych, które wbrew swemu dawnemu pochodzeniu, pod wpływem warunków geopolitycznych znalazły się na terytorium innego państwa, na przykład Ukraiński Kościół Greckokatolicki w Polsce. W tym przypadku znaczenie ma także przeważająca tradycja Zachodu, jak również przepisy KKKW, które stanowią, że bezpośrednia jurysdykcja Głowy Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego tam nie sięga.

Życie i działalność zarówno katolików wschodnich i wiernych przynależących do Kościoła zachodniego z „regionów wschodnich”, jak i wschodnich wiernych niepodlegających kategorii „terytoriów z obecnością obrządków wschodnich”, objęta jest kompetencją Kongregacji Kościołów Wschodnich. Natomiast kwestie, które odnoszą się do aktywności katolików wschodnich przebywających na „terytoriach obrządków wschodnich”, w większości przypadków są rozstrzygane przez Sekcję do spraw Relacji z Państwami Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej¹².

4. TERMIN „ORDYNARIAT DLA WSCHODNICH WIERNYCH”

Kolejnym terminem kanonicznym, o którym bezpośrednio wspomina się w dokumencie *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali*, jest pojęcie ordynariatu, utworzonego dla wiernych, którzy przynależą do katolickich Kościołów wschodnich, ale przebywając na danym terytorium geograficznym, nie posiadają własnego Hierarchy („Ordinariati per i fedeli orientali privi di Gerarca proprio”). Ordynariat to administracyjna struktura kościelna, utworzona przez Stolicę Apostolską na niektórych terytoriach (państw) tradycji łacińskiej, na terenie których przebywa duża liczba wiernych przynależących do różnych katolickich Kościołów wschodnich. Tego typu strukturę eryguje się przeważnie w sytuacji, gdy jakieś szczególne względy nie pozwalają na utworzenie własnej, duszpastersko-administracyjnej struktury dla wiernych. Przyczyny powstania ordynariatu mogą być następujące: niedostateczna liczba kapłanów tego Kościo-

¹² Zob. SECRETARIA STATUS, Rescriptum ex audientia, 4.01.2006, AAS 98 (2006), s. 65-66.

ła *sui iuris*, do którego przynależą wierni, oraz rozproszenie wiernych w różnych częściach tego samego państwa. Ordynariat, jako kościelna struktura administracyjna, nie jest unormowana przez KKKW, ale jego prawne korzenie można odnaleźć w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* (art. 23)¹³.

Analizując praktykę Stolicy Apostolskiej można stwierdzić, iż ordynariat jest jednym z początkowych sposobów organizowania własnej struktury kościelnej dla wiernych danego Kościoła. Przykładem może być chociażby sytuacja wiernych Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego¹⁴, Kościoła Ormiańskiego¹⁵ oraz Kościoła Maronickiego¹⁶ we Francji. Do 1960 r. wierni ci wchodziłi w skład jednego ordynariatu utworzonego w 1954 r. dla wszystkich katolików wschodnich, którzy byli pozbawieni własnego hierarchy¹⁷.

Ordynariat jest erygowany odpowiednim dekretem Kongregacji Kościołów Wschodnich, której także podlega. Cechą charakterystyczną tej struktury kościelnej jest to, że na jej czele stoi łaciński hierarcha (ordynariusz), który w większości przypadków jest jednocześnie zwierzchnikiem diecezji łacińskiej, przeważnie tej, w obrębie której położona jest stolica kraju¹⁸. Ordynariusz, oprócz sprawowania jurysdykcji nad własnymi wiernymi łacińskimi, spełnia również identyczne obowiązki względem wiernych katolickich Kościołów wschodnich. Warto podkreślić, że chociażby w przypadku ordynariusza we Francji, jego władza kumuluje się z władzą miejscowych ordynariuszy na terytoriach, gdzie przebywają wierni przynależący do ordynariatu. Otóż 30 kwietnia 1986 r. Kongregacja Kościołów Wschodnich wydała specjalne pismo stwier-

¹³ Por. A. VIANA, *Ordinariato para fieles de ritos orientales*, [w:] J. OTADUY, A. VIANA, J. SEDANO (ed.), *Diccionario General de Derecho Canónico*, t. V, Navarra 2013, s. 812-814.

¹⁴ Egzarchat Apostolski UKGK we Francji był erygowany 22 lipca 1960 r., natomiast 19 stycznia 2013 r. został podniesiony do rangi eparchii jako Eparchia Saint-Vladimir-le-Grand de Paris – zob. *Annuario Pontificio* 2015, s. 635.

¹⁵ Również erygowany 22 lipca 1960 r., a 30 czerwca 1986 r. podniesiony do rangi eparchii jako Eparchia Sainte-Croix-de-Paris – zob. *Annuario Pontificio* 2015, s. 626.

¹⁶ Eparchia Notre-Dame du Liban de Paris została erygowana 21 lipca 2012 r. – zob. *Annuario Pontificio* 2015, s. 516.

¹⁷ SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI, *Decretum Ordinarius pro omnibus Christifidelibus Ritus Orientalis in Gallia degentibus instituitur*, 27.07.1954, AAS 47 (1955), s. 612-613; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele Christus Dominus*, (28.10.1965), [w:] W. KACPRZYK, M. SITARZ (red.), *Ustrój hierarchiczny Kościoła*, Lublin 2006, s. 95-96, art. 23.

¹⁸ Tak jest np. w Argentynie (Buenos Aires), we Francji (Paryż), w Polsce (Warszawa). Natomiast inaczej jest w Brazylii (Rio de Janeiro).

dzając, iż aby jakikolwiek akt względem własnych wiernych można było uznać za skuteczny (*ad validitatem*), musi być on uzgodniony z miejscowymi ordynariuszami¹⁹.

Mówiąc o obowiązkach ordynariuszów przeznaczonych dla emigrantów obrządków wschodnich, dekret Kongregacji z 14 czerwca 2014 r. stwierdza, że wymóg powiadomienia odpowiedniej konferencji biskupów oraz Kongregacji Kościołów Wschodnich o zamiarze wyświęcenia żonatego kandydata na diakona czy prezbitera odnosi się do godziwości (*liceità*) a nie do ważności (*validità*) takiego aktu prawnego.

5. STAN AKTUALNY

W ostatnim dziesięcioleciu nieustannie wzrasta zainteresowanie kwestią żonatyh duchownych w diasporze. Przyczyną tego stanu rzeczy jest wzmożona emigracja znacznej liczby wiernych katolickich Kościołów wschodnich z własnego terytorium na miejsca, gdzie dominuje tradycja łacińska. Dnia 20 lutego 2008 r. Stolica Apostolska potwierdziła obowiązywalność poprzednich przepisów dotyczących możliwości pracy duszpasterskiej duchownych żonatyh w diasporze, ale przewidziała także możliwość zwolnienia z przestrzegania niektórych obowiązujących norm w konkretnych, wyjątkowych sytuacjach.

Natomiast opublikowanie dokumentu Kongregacji Kościołów Wschodnich z 14 czerwca 2014 r. istotnie wpłynęło na wyżej wymienione normy, czyli dekrety z lat 1929-1930, które nakładały ograniczenia w wykonywaniu pracy duszpasterskiej dla żonatego duchowieństwa wśród własnych wiernych, którzy znajdują się w diasporze, co wpłynęło na kolejne zmiany w obowiązującym kościelnym systemie prawnym.

Oto najważniejsze z nich:

1. Uznanie prawa jednostek strukturalnych, właściwych katolickim Kościołom wschodnim (metropolie, eparchie, egzarchaty), ustanowionych poza granicami kanonicznych terytoriów Kościołów *sui iuris* (np. UKGK w Ameryce, Australii, Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii, Polsce) do wyświęcania żonatyh mężczyzn, przynależnych do ich Kościoła *sui iuris*. Zgodnie z nowymi przepisami, hierarchowie Kościołów wschodnich, przed udzieleniem święceń

¹⁹ Zob. CONGREGAZIONE PER LE CHIESE ORIENTALI, *Declaratio interpretativa del decreto del 27 luglio 1954*, 30.04.1986, AAS 78 (1986), s. 784-786.

diakonatu lub prezbiteratu żonatemu kandydatowi, powinni o tym fakcie powiadomić (ale nie prosić o pozwolenie) w formie pisemnej łacińskiego biskupa zamieszkania kandydata. Oprócz wskazania miejsca zamieszkania kandydata, należy dołączyć o nim opinię oraz inne istotne informacje. Dopuszczenie żonatyh kandydatów do święceń zakłada, że można powierzać opiekę duszpasterską nad własnymi wiernymi również duchownym żonatym.

2. Przyznanie prawa hierarchom, którzy przewodniczą ordynariatom, utworzonym w celu opieki duszpasterskiej nad wiernymi katolickich Kościołów wschodnich (np. w Argentynie, Brazylii, Austrii, Francji, Polsce), do udzielania święceń diakonatu i prezbiteratu żonatym kandydatom, po uprzednim powiadomieniu o tym miejscowej konferencji biskupów oraz Kongregacji Kościołów Wschodnich.

3. Przyznanie uprawnień biskupom Kościoła łacińskiego, którzy są ordynariuszami dla wiernych katolickich Kościołów wschodnich przebywających na terytoriach, gdzie jest brak administracyjnych struktur Kościołów *sui iuris* (np. sytuacja wiernych Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego we Włoszech, Hiszpanii, Portugalii), do udzielania święceń żonatemu kandydatowi. Dopuszczenie do święceń może nastąpić w tym przypadku przez biskupa łacińskiego wyłącznie po otrzymaniu wyraźnej zgody ze strony Kongregacji Kościołów Wschodnich, która udziela zgody po uprzedniej konsultacji z konferencją biskupów.

Otóż, w pierwszych dwóch przypadkach wymaga się, aby wschodni hierarcha i łaciński ordynariusz dla legalności dokonanego, własnego aktu prawnego (udzielenia święceń diakonatu czy prezbiteratu żonatemu kandydatowi) poinformował odpowiednie osoby czy instytucje kościelne, natomiast w trzecim przypadku powinien otrzymać zgodę Kongregacji Kościołów Wschodnich. Oprócz tego, w przypadku, kiedy kandydat przynależy do katolickiego Kościoła wschodniego, a udzielający święceń do Kościoła łacińskiego wymaga się, aby udzielający święceń otrzymał zgodę Stolicy Apostolskiej (kan. 748 § 2 KKKW; kan. 1015 § 2 KPK).

6. KWESTIE PROBLEMATYCZNE

Kontynuując analizę *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali* warto podkreślić, że oprócz wprowadzenia korzystnych zmian dla katolickich Kościołów wschodnich, w dokumencie można dostrzec inne kwestie, które wymagają dodatkowych wyjaśnień.

1.1. Prawnkanoniczna klasyfikacja dokumentu

Warto zastanowić się nad postacią prawną samego dokumentu, a mianowicie, do jakiej kategorii kościelnych dokumentów administracyjnych mogliśmy go zaliczyć?

Aby odpowiedź na to pytanie była naukowo udowodniona, należy odnieść się do aktualnie obowiązujących przepisów, które regulują działalność Kurii Rzymskiej. Są nimi: konstytucja apostolska *Pastor bonus*²⁰ oraz Regulamin Generalny Kurii Rzymskiej²¹. Zgodnie z pierwszym dokumentem, dykasterie watykańskie posiadają wyłącznie władzę wykonawczą zwyczajną zastępczą i sądowniczą²², natomiast drugi dokument, traktując o władzy wykonawczej, stwierdza, że realizuje się ona poprzez wydawanie ogólnych wykonawczych dekretów oraz instrukcji²³, które wymagają uprzedniego, obowiązkowego potwierdzenia ze strony papieża²⁴.

Otóż, nawet jeśli stwierdzimy, że dokument Kongregacji Kościołów Wschodnich opublikowany w „Acta Apostolicae Sedis” pełni rolę informacyjną²⁵ o wprowadzeniu pewnych zmian co do norm regulujących sytuację żonatych duchownych, to jednak mimo wszystko, należy ten dokument zakwalifikować do ogólnych dekretów wykonawczych. Jest to pojęcie, którego, niestety, nie odnajdziemy w KKKW²⁶.

1.2. Klauzula pierwszej normy – pisemne powiadomienie

Inna kwestia, która wymaga głębszej analizy, a o której mowa jest w pierwszym rozporządzeniu dekretu, to obowiązek wschodniego hierarchy, który stoi na czele eparchii albo egzarchatu poza granicami terytorium patriarchatu lub na

²⁰ Por. JAN PAWEŁ II, Konstytucja apostolska *Pastor bonus* o Kurii Rzymskiej, 28.06.1988, [w:] W. KACPRZYK, M. SITARZ (red.), *Ustrój hierarchiczny Kościoła*, s. 217–257.

²¹ Por. GIOVANNI PAOLO II, *Regolamento Generale della Curia Romana*, [w:] P. PINTO (ed.), *Commento alla Pastor Bonus*, s. 371–471.

²² Por. *Pastor bonus*, art. 18.

²³ Por. *Regolamento Generale della Curia Romana*, art. 125 § 2.

²⁴ Por. J. GARCÍA MARTIN, *Atti amministrativi generali*, Roma 2004, s. 122–126.

²⁵ Natomiast dokumenty o charakterze ustawodawczym, jakie są wydawane przez Stolicę Apostolską, aby otrzymały moc obowiązującą, muszą być zamieszczone w organie urzędowym „Acta Apostolicae Sedis” (kan. 1489 § 1 KKKW).

²⁶ Por. A. TANASIYCHUK, *L’esercitazione della potestà esecutiva nella Chiesa Patriarcale. Caso concreto: c. 82 § 1, 1 CCEO*, [w:] J. WROCEŃSKI, M. STOKŁOSA (ed.), *La funzione amministrativa nell’ordinamento canonico. Atti del XIV Congresso Internazionale di Diritto Canonico (Varsavia 14-18 settembre 2011)*, Varsavia 2012, s. 123–130.

terytorium, gdzie dominuje tradycja łacińska, pisemnego powiadomienia łacińskiego biskupa miejsca zamieszkania żonatego kandydata przed jego wyświęceniem na diakona czy na prezbitera.

6.2.1. Kwestia pierwsza

Wśród przepisów KKKW odnajdujemy kanon, który wyraźnie wskazuje, że każdy wierny przez fakt ciągłego albo tymczasowego zamieszkania na terytorium jakiejś parafii albo przynajmniej eparchii nabywa własnego hierarchę i proboszcza, którzy przynależą do tego samego Kościoła *sui iuris* (kan. 916 § 1 KKKW). Jeżeli wschodni wierni należą do struktur administracyjnych własnego Kościoła *sui iuris*, utworzonych w diasporze, to są oni bezpośrednio podporządkowani jednemu hierarsze miejsca. Władza jurysdykcyjna, która w większości tego rodzaju przypadków jest personalna, czyli jest określona granicami nie regionu czy miasta, ale także konkretnego państwa (np. UKGK w Niemczech, Wielkiej Brytanii, Francji). Wierny, który jest kandydatem do święceń, najczęściej jest parafianinem miejscowych struktur własnego Kościoła *sui iuris*, gdzie przeszedł swoje chrześcijańskie wychowanie, nie mając przy tym żadnego kontaktu z parafiami przynależnymi do łacińskiego hierarchy tego samego terytorium (UKGK w Polsce, USA, Kanadzie, Australii). W związku z powyższym powstaje pytanie: w czym tkwi zasadność obowiązku wspomnianego wcześniej powiadomienia?

Chociaż odpowiedzi na to pytanie mogą mieć różnorodny charakter, to mimo wszystko proponuje się odnaleźć je w obrębie KKKW.

Jedna z norm dyscyplinarnych mówi, że władza odpowiedzialna za dopuszczenie kandydata do święceń, w wypadku, gdy uzna to za konieczne, może poprosić innych biskupów eparchialnych (diecezjalnych) o opinię w sprawie kandydata, który mógł w przeszłości przebywać przez jakiś czas na ich terytorium (kan. 769 § 1, 6 KKKW; kan. 1051, 2 KPK). Termin „terytorium” należy rozumieć nie tylko jako miejsce przebywania w granicach jednego państwa, ale również poza nim.

Inna odpowiedź ma miejsce w sytuacji związanej z przejściem wiernego z jednego Kościoła *sui iuris* do innego. Na przykład wierny łaciński po otrzymaniu specjalnej zgody od Kongregacji Kościołów Wschodnich przeszedł do jednego z katolickich Kościołów wschodnich (kan. 32 KKKW; kan. 112 § 1, 1-2 KPK, Reskrypt Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej z 26 listopada

1992 r.)²⁷, w którym z czasem staje się żonatym kandydatem do przyjęcia święceń diakonatu lub prezbiteratu²⁸. Zwrócenie się do jego poprzedniego ordynariusza miejsca byłoby jak najbardziej wskazane, gdyż jego poprzedni biskup mógłby mieć odpowiednią o nim wiedzę, szczególnie jeśli chodzi o ewentualne przeszkody do udzielenia święceń, np. zakaz nałożony przez Kongregację Kościołów Wschodnich odnośnie do przyjęcia przez niego sakramentu święceń.

Wyżej przedstawione przypadki podkreślają prawną, choć nieobowiązkową możliwość otrzymania dodatkowej informacji o osobie kandydata do święceń. Wskazują również, że takie zapytanie jest inicjatywą udzielającego święceń i jest procesem o charakterze informacyjnym, który powinien odbywać się przed święceniami.

Wskazówkę o *pisemnym powiadomieniu*, o którym wspomina dokument Kongregacji Kościołów Wschodnich, powinno się zatem uważać za obowiązek, a nie jako zwyczajną zachętę dla udzielającego święcenia. W tym miejscu rodzi się pytanie: czy tego typu zmiana w normach nie stwarza konfliktu między samymi przepisami prawa, zważywszy na fakt, iż dokument nie jest prawem ogłoszonym przez Najwyższego Prawodawcę?

W celu prawidłowej interpretacji obowiązku przewidzianego w dokumencie Kongregacji Kościołów Wschodnich, pożyteczne byłoby oficjalne zwrócenie się z prośbą o szczegółowe jego wyjaśnienie do Papieskiej Rady do spraw Tekstów Prawnych.

6.2.2. Kwestia druga

Oprócz kwestii o charakterze prawnym, z dokumentu mogą wynikać również inne sprzeczne wnioski, chociażby o tematyce moralnej. Są to mianowicie kwestie odnoszące się do godności każdej osoby ludzkiej oraz ochrony prawa do zawarcia lub niezawarcia małżeństwa. W dokumencie odnajdujemy wyraźne odniesienie do adhortacji apostolskiej Benedykta XVI *Ecclesia in Medio Oriente*, w której podkreśla się istotne znaczenie żonatych duchownych. Taki stan duchowieństwa jest starodawnym elementem tradycji wschodnich i stąd też rodzi się potrzeba podtrzymywania tego zwyczaju. Duchowni ci wraz

²⁷ Zob. SEGRETARIA DI STATO, Rescritto "ex audientia SS.mi", 26.11.1992, AAS 85 (1993), s. 81.

²⁸ Zob. A. TANASIYCHUK, *Il fedele cristiano e il suo stato canonico nella propria Chiesa sui iuris. Questione dell'iscrizione e del passaggio ecclesiastico*, „Ephemerides Iuris Canonici” 52 (2011), s. 303-344.

ze swoimi rodzinami są powołani do świętości w ich wiernej posłudze i niezadko czynią to w ciężkich warunkach²⁹. Zapewne w przypadku niektórych żonatych kandydatów do święceń mogą rodzić się pytania, dlaczego kiedy mowa o nich samych, wschodni biskup zobowiązany jest pisemnie powiadomić łacińskiego biskupa, a nawet poprosić o ich charakterystykę, co nie następuje natomiast w wypadku kandydata celibatariusza?

6.3. Wierni Ukraińskiego Kościoła Grekokatolickiego oraz łacińscy ordynariusze miejsca

Inną, otwartą kwestią jest duszpasterstwo wschodnich wiernych, którzy przebywają na terytoriach, gdzie brak administracyjnych struktur własnego Kościoła *sui iuris*. Chodzi przede wszystkim o sytuacje, kiedy duszpasterską opiekę nad wiernymi katolickich Kościołów wschodnich sprawują miejscowi biskupi łacińscy. Konkretnym przykładem mogą być Włochy, Hiszpania czy Portugalia, gdzie wierni UKGK i inni (np. grekokatolicy rumuńscy) są podmiotami władzy łacińskiego biskupa miejsca. O powyższej sytuacji mowa jest w kan. 916 § 5 KKKW, zgodnie z którym wierni jednego Kościoła *sui iuris* są powierzani ordynariuszowi miejsca innego Kościoła *sui iuris* (również łacińskiego), jeśli na danym terytorium nie ma zwierzchnika ich własnego Kościoła.

Takie podporządkowanie bardzo często stwarza nie tylko wiele problemów na płaszczyźnie odpowiedniej organizacji opieki duszpasterskiej wiernych wschodnich, ale również może sprzyjać powstaniu nowych „prawnych konfliktów” między dwoma kodeksami Kościoła katolickiego: między Kodeksem Kanonów Kościołów Wschodnich i Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1983 r. Zdarza się bowiem często, że miejscowe, diecezjalne instytucje (np. kurie biskupie) stosują względem wiernych katolickiego Kościoła wschodniego przepisy własnego kościelnego systemu prawnego, czyli KPK, które istotnie różnią się od przepisów kościelnego systemu prawnego wschodniego oraz sprzeciwiają się terminologii prawniczej i statusowi kanonicznemu wschodnich kapłanów i wiernych, obecnemu w łacińskich strukturach kościelnych.

Kanoniczny status wschodnich wspólnot katolickich, utworzonych dla wiernych Kościoła *sui iuris*, którzy zamieszkują na terytoriach diecezji łacińskich, porównuje się do misji. Te wspólnoty powierza się opiece duchownych, którzy otrzymali od łacińskich biskupów dekret do posługi duszpasterskiej dla tych

²⁹ Zob. BENEDICTUS XVI, Adhortatio apostolica postsynodalis *Ecclesia in Medio Oriente*, 14.07.2002, AAS 104 (2002), s. 751-796, n. 48.

wiernych na terytoriach ich diecezji. Dekrety nominacyjne ukazują różnorodność formy i odmienną terminologię co do opisu funkcji duchownego: wikariusz parafialny, kapelan, kapelan koadiutor, asystent duchowny. Często w powyższych dekretach łaciński hierarcha kościelny zamiast zastosować przepisy KKKW, podmiotami którego są wszyscy katolicy wierni wschodni, bazuje na własnym prawie kanonicznym, czyli KPK (kan. 271; kan. 564; kan. 565; kan. 568)³⁰.

Innym przykładem mogą być przepisy odnoszące się do sakramentu małżeństwa, a szczególnie te, które dotyczą przeszkód małżeńskich uniemożliwiających bez odpowiedniej dyspensy zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego. Są nimi: przeszkoda uprowadzenia czy przetrzymywania osoby z zamiarem zawarcia z nią małżeństwa (kan. 806 KKKW), przeszkoda powinowactwa w drugim stopniu linii bocznej (kan. 809 § 1 KKKW), przeszkoda pokrowieństwa duchowego (kan. 811 § 1 KKKW). Warto wspomnieć także o przepisach odnoszących się do formy kanonicznej zawarcia małżeństwa, a mianowicie o obowiązkowym udziale prezbitera czy biskupa, a nie diakona, który błogosławi w świętym obrzędzie małżonków należących do katolickiego Kościoła wschodniego (kan. 828 KKKW).

Zastosowanie KPK do katolickich wiernych wschodnich nie tylko sprzeciwia się temu prawu stanowiącemu, że podmiotem Kodeksu jest wyłącznie Kościół łaciński (kan. 1 KPK), ale również sprzeczne jest z nauczaniem II Soboru Watykańskiego, który podkreśla, że katolickie Kościoły wschodnie powinny kierować się swoim własnym prawem.

ZAKOŃCZENIE

Dokument *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali* nie tylko mówi bezpośrednio o żonatych kandydatach do stanu duchownego na terytoriach, gdzie tradycyjnie przeważa Kościół łaciński, ale także pośrednio otwiera możliwość pełnienia posługi kapłańskiej żonatym kapłanom wschodnim na tych terytoriach. Ma to wielkie znaczenie, gdyż duchowni ci, w kontekście partykularnych dokumentów konferencji biskupów, niekiedy spotykają się z trudnościami co do obejmowania opieką duszpasterską własnych wiernych w diasporze.

³⁰ Zob. A. TANASIYCHUK, *Organizzazione della pastorale Greco-Cattolica Ucraina in Italia*, [w:] P. GEFAELL (ed.), *Cristiani orientali e pastori latini*, Milano 2012, s. 465-477.

Pomimo że dokument wprowadza zmiany w kościelnej dyscyplinie, należy go uznać za przedłużenie realizacji nauczania II Soboru Watykańskiego, który w Dekrecie o katolickich Kościołach wschodnich nawołuje do odnowienia i utrzymania tradycji właściwych Kościołom wschodnim³¹.

Ponadto dokument jest odzwierciedleniem zmian, które nastąpiły w katolickiej eklezjologii po II Soborze Watykańskim względem chrześcijan wschodnich będących w jedności z Biskupem Rzymu, a mianowicie Sobór określa ich nie jako „obrzątek”, ale „Kościół *sui iuris*” (kan. 27 KKKW), będący jednocześnie osobą prawną w Kościele (kan. 921 § 2 KKKW). Obrządek natomiast jest zewnętrznym obliczem Kościoła oraz jego dziedzictwem liturgicznym, teologicznym, duchowym i dyscyplinarnym (kan. 28 § 1 KKKW).

Dekret Stolicy Apostolskiej z 2014 r. odnosi się również do innej myśli soborowej, a mianowicie do ekumenizmu. Podtrzymanie tradycji wyświęcania żonatych kandydatów poza kanonicznymi granicami terytoriów własnego Kościoła *sui iuris* jest wyrazem szacunku ze strony Stolicy Apostolskiej, obejmującego nie tylko chrześcijan tradycji wschodnich pozostających w pełnej jedności z Rzymem, ale również innych niekatolickich chrześcijan wschodnich, co dobitnie podkreśla fakt, iż „jedność w różnorodności” jest możliwa³².

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA PRAWA

Annuario Pontificio 2015.

BENEDICTUS XVI: Adhortatio apostolica postsynodalis *Ecclesia in Medio Oriente*, 14.07.2002, AAS 104 (2002), s. 751-796, n. 48.

CONGREGATIO PRO ECCLESIIS ORIENTALIBUS: *Pontificia Praecepta de Clero Uxorato Orientali*, 14.06.2014, AAS 106 (2014), s. 496-499.

CONGREGAZIONE PER LE CHIESE ORIENTALI: *Declaratio interpretativa del decreto del 27 luglio 1954*, 30.04.1986, AAS 78 (1986), s. 784-786.

³¹ Zob. CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de Ecclesiis Orientalibus Catholicis Orientalium Ecclesiarum*, 21.11.1964, AAS 57 (1965), s. 76-89; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Dekret o katolickich Kościołach wschodnich Orientalium Ecclesiarum*, [w:] *Sobór Watykański II, Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002, s. 169-186, n. 6.

³² IOANNES PAULUS II, *Litterae encyclicae Ut unum sint: de Oecumenico Officio*, AAS 87 (1995), s. 921-982; tekst polski w: JAN PAWEŁ II, *Dziela zebrane*, t. I: *Encykliki*, Kraków 2007, s. 616-666, n. 61.

- CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II: Decretum de Ecclesiis Orientalibus Catholicis Orientalium Ecclesiarum, 21.11.1964, AAS 57 (1965), s. 76-89; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II: Dekret o katolickich Kościołach wschodnich Orientalium Ecclesiarum, [w:] Sobór Watykański II, Konstytucje, Dekrety, Deklaracje, Pallottinum, Poznań 2002, s. 169-186.
- IOANNES PAULUS PP. II: Constitutio apostolica de Romana Curia *Pastor bonus*, 28.06.1988, AAS 80 (1988), s. 841-912; tekst polski: JAN PAWEŁ II: Konstytucja apostolska *Pastor bonus* o Kurii Rzymskiej, [w:] W. KACPRZYK, M. SITARZ (red.), Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 217-257.
- IOANNES PAULUS II: Litterae encyclicae *Ut unum sint: de Oecumenico Officio*, AAS 87 (1995), s. 921-982; tekst polski w: JAN PAWEŁ II, *Dzieła zebrane*, t. I: Encykliki, Znak, Kraków 2007, s. 616-666.
- SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIAE ORIENTALI: Decreto *Cum data fuerit*, 1.03.1929, AAS 21 (1929), s. 152-159.
- SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIAE ORIENTALI: Decreto *Qua sollerti*, 23.12.1929, AAS 22 (1930), s. 99-105.
- SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIAE ORIENTALI: Decreto *Graeci-Rutheni*, 24.05.1930, AAS 22 (1930), s. 346-354.
- SACRA CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI: Decretum *Ordinariatus pro omnibus Christifidelibus Ritus Orientalis in Gallia degentibus instituitur*, 27.07.1954, AAS 47 (1955), s. 612-613.
- SECRETARIA STATUS: *Rescriptum ex audientia*, 4.01.2006, AAS 98 (2006), s. 65-66.
- SECRETARIA DI STATO: *Rescritto "ex audientia SS.mi"*, 26.11.1992, AAS 85 (1993), s. 81.
- GIOVANNI PAOLO II: *Regolamento Generale della Curia Romana*, [w:] P.V. PINTO (ed.), *Commento alla Pastor Bonus e alle Norme sussidiarie della Curia Romana*, Città del Vaticano 2003, s. 371-471.

LITERATURA

- FLEYFEL Antoine: *Quelques réflexions sur la présence en Occident de prêtres catholiques orientaux mariés*, „Istina” 54 (2009), s. 421-422.
- GEFAELL Pablo: *Il celibato sacerdotale nelle Chiese orientali: storia, presente, avvenire*, [w:] L. TOUZE, Juan Marcos ARROYO (ed.), *Il celibato sacerdotale: teologia e vita. Atti del XIV Convegno Internazionale della Facoltà di Teologia, Pontificia Università della Santa Croce*, Edusc, Roma, 4-5 marzo 2010, Edusc, Roma 2012, s. 135-156.
- MALVESTITI Maurizio: *La Costituzione Apostolica "Pastor Bonus" e la Congregazione per le Chiese Orientali*, „Iura Orientalia” 10 (2014), s. 84-101.
- GARCÍA MARTIN Julio: *Atti amministrativi generali*, Ediurcia, Roma 2004.
- SALACHAS Dimitrios: *Congregazione per le Chiese Orientali*, [w:] Pio V. PINTO (ed.), *Commento alla Pastor Bonus e alle norme sussidiarie della Curia Romana*, Città del Vaticano 2003, s. 81-82.

- SALACHAS Dimitrios, Krzysztof NITKIEWICZ: Chierici e ministro sacro nel Codice latino e orientale. Prospettive interecclesiali, Città del Vaticano 2004.
- SALACHAS Dimitrios, Krzysztof NITKIEWICZ: Rapporti interecclesiali tra cattolici orientali e latini: Sussidio canonico-pastorale, Edizioni Orientalia Christiana del Pontificio Orientale, Roma 2007.
- TANASIYCHUK Andriy: L'esercitazione della potestà esecutiva nella Chiesa Patriarcale. Caso concreto: c. 82 § 1, 1 CCEO, [w:] Józef WROCEŃSKI, Marek STOKŁOSA (red.), La funzione amministrativa nell'ordinamento canonico. Atti del XIV Congresso Internazionale di Diritto Canonico (Varsavia 14-18 settembre 2011), Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2012, s. 123-130.
- TANASIYCHUK Andriy: Il fedele cristiano e il suo stato canonico nella propria Chiesa sui iuris. Questione dell'iscrizione e del passaggio ecclesiastico, „Ephemerides Iuris Canonici” 52 (2011), s. 303-344.
- TANASIYCHUK Andriy: Organizzazione della pastorale Greco-Cattolica Ucraina in Italia, [w:] Pablo GEFAELL (ed.), Cristiani orientali e pastori latini, Giufferré Editore, Milano 2012, s. 465-477.
- VIANA Antonio: Ordinariato para fieles de ritos orientales, [w:] Javier OTADUY, Antonio VIANA, Joaquin SEDANO (ed.), Diccionario General de Derecho Canónico, t. V, Thomson Reuters Aranzadi, Navarra 2013, s. 812-814.

PONTIFICIA PRAECEPTA DE CLERO UXORATO ORIENTALI
I FAKULTATYWNOŚĆ CELIBATU
W KATOLICKICH KOŚCIOŁACH WSCHODNICH

STRESZCZENIE

Artykuł dotyczy opublikowanego dnia 14 czerwca 2014 r. dokumentu Kongregacji Kościołów Wschodnich *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali*, na podstawie którego na terenach, które nie są tradycyjnymi regionami wschodnimi w rozumieniu prawa katolickich Kościołów wschodnich, a na których są obecne wspólnoty katolików wschodnich, będzie można udzielać święceń żonatym mężczyznom. Autor analizuje zawartość treściową dokumentu, wyjaśnia problemy natury terminologicznej oraz jego usytuowanie w systemie prawa kanonicznego, podejmując także kwestie problematyczne.

Słowa kluczowe: celibat, diaspora, terytorium wschodnie, święcenia

PONTIFICIA PRAECEPTA DE CLERO UXORATO ORIENTALI
AND THE OPTIONALITY OF CELIBACY
IN THE EASTERN CATHOLIC CHURCHES

SUMMARY

The article concerns the document of the Congregation for the Eastern Churches *Pontificia Praecepta de clero Uxorato Orientali* published on 14 June 2014, under which outside the traditional Eastern territories within the meaning of the law of the Eastern Catholic Churches, and where the Eastern Catholics reside, the married men can be ordained. The author analyzes the content of the document, explains the terminological problems and its place in the system of canon law, taking up the problematic issues.

Key words: celibacy, diaspora, Eastern territory, sacred ordination